

Luật & Phát triển : Gợi ý từ nghiên cứu quốc tế

L19: 18/12/2017

Vai trò của chính sách, pháp luật

Chức năng của pháp luật

- Phát tín hiệu, tạo sức ép, thách thức thúc đẩy trách nhiệm
- Phân định quyền và nghĩa vụ, tạo quyền lực, tạo sự chính danh
- Xây dựng niềm tin, kết nối xã hội
- Điều phối lợi ích giữa các nhân tố, tạo cơ chế thương lượng

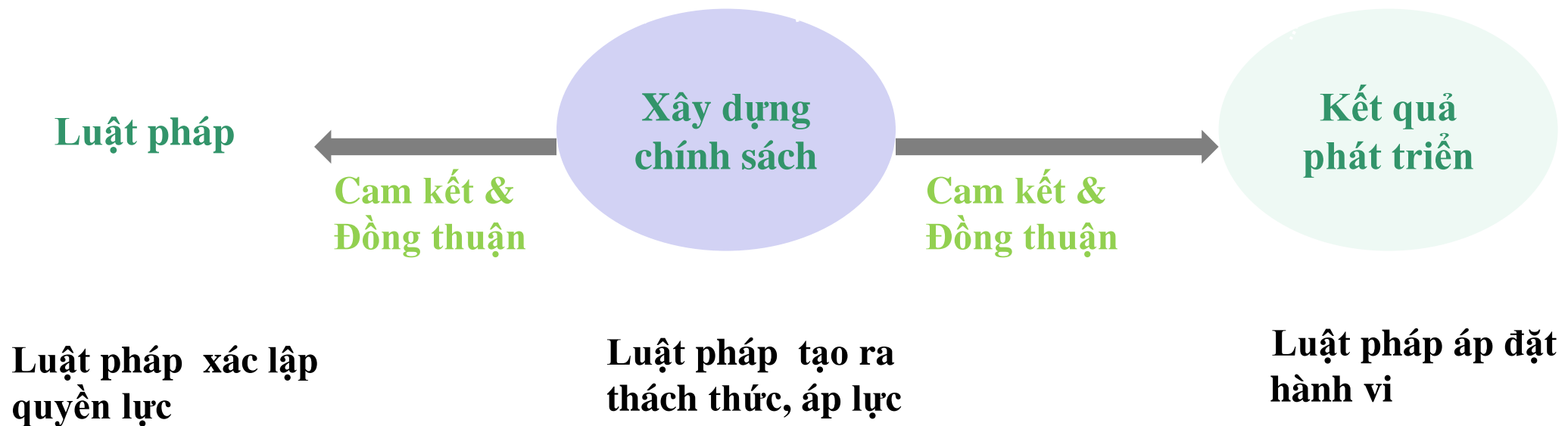
○ *Tập trung*

○ *Phân tán, phi tập trung*

Luật pháp, chính sách, phát triển

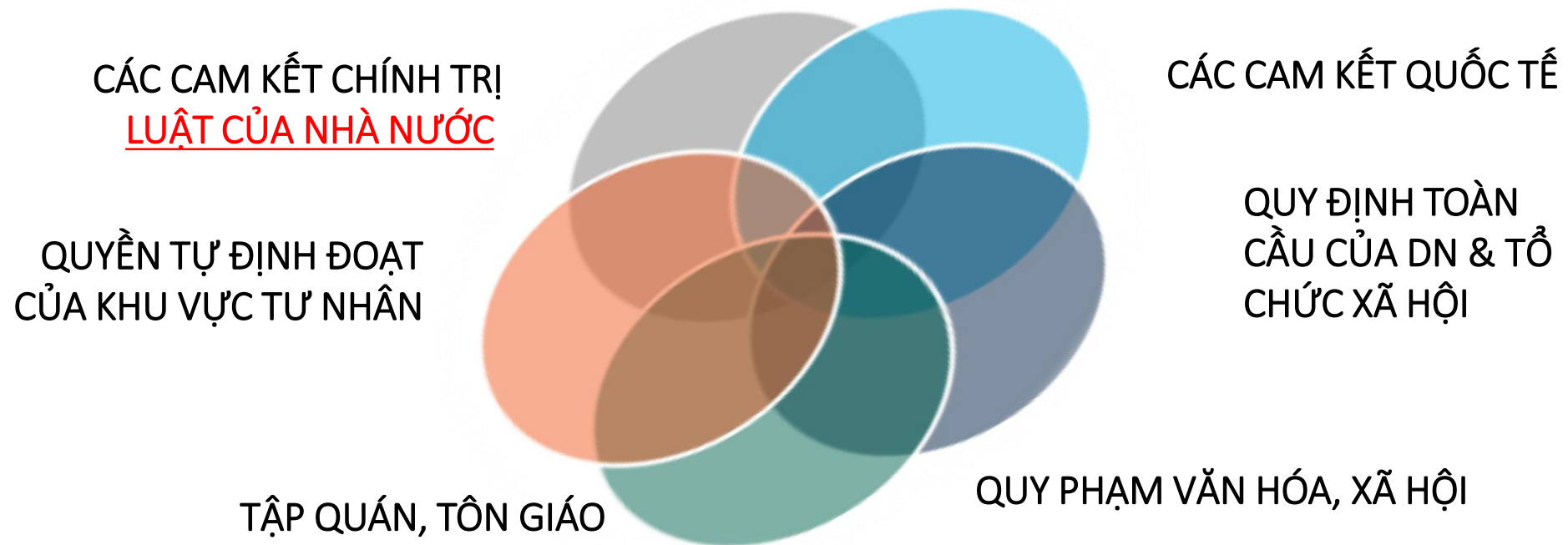
Quyền lực theo luật de jure

Quyền lực thực tế: de facto

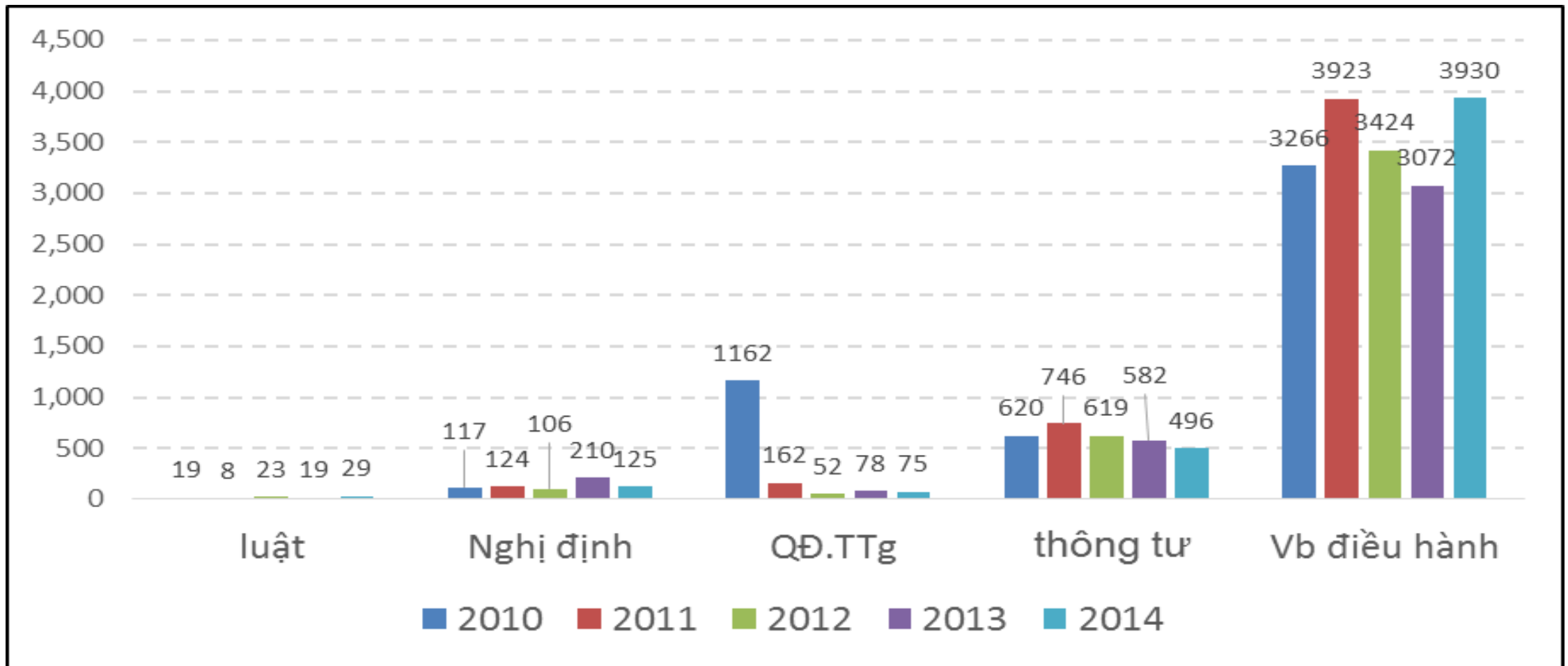

Góc nhìn rộng hơn về pháp luật

Pháp luật ngày càng đa dạng, là những nguyên tắc ứng xử từ nhiều nguồn đa dạng, với những chức năng bổ sung, tương hỗ cho nhau (cũng có thể cạnh tranh, triệt tiêu hiệu lực của nhau).

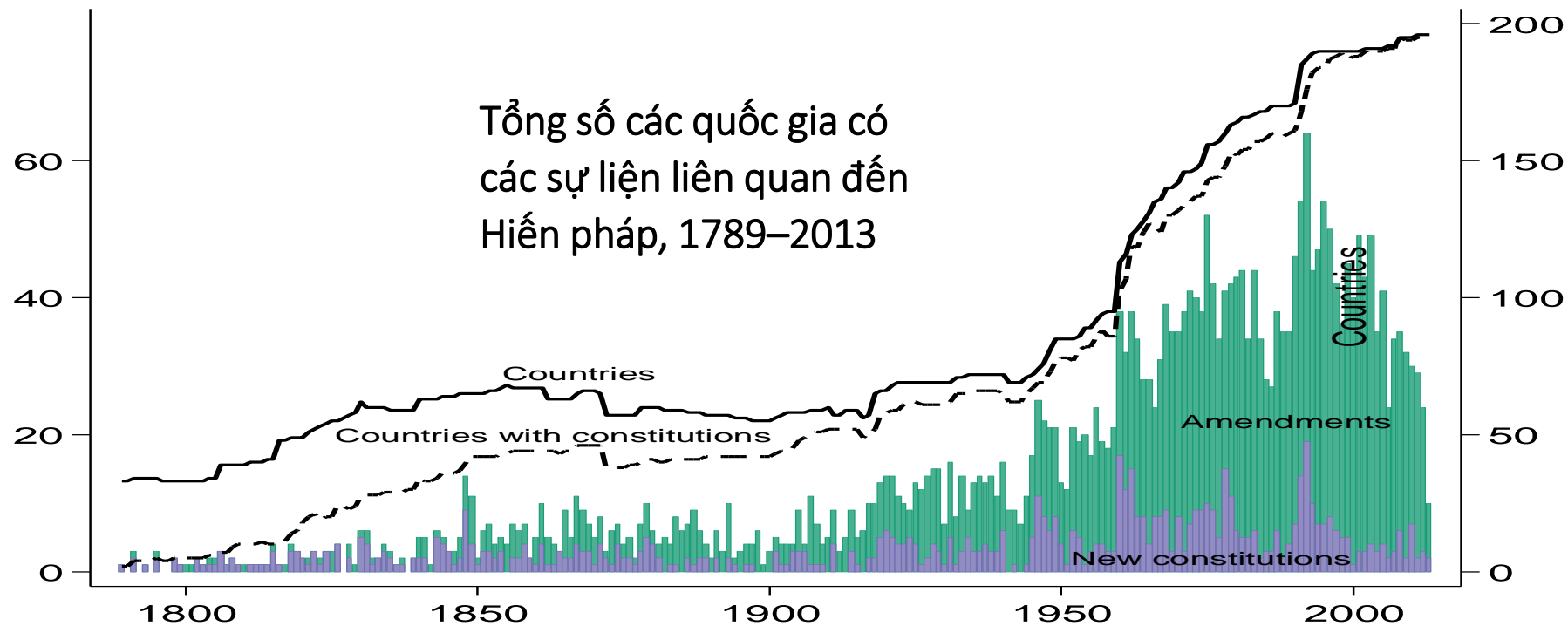
Góc nhìn hẹp về hệ thống pháp luật Việt Nam

Vì sao pháp luật quan trọng?

Pháp luật tạo ra quyền lực và tính chính danh	<ul style="list-style-type: none">• Không ai dám quyết nếu không có thẩm quyền.• Không ai tuân thủ nếu người ban hành chính sách không có tính chính danh.• Việc tổ chức thực hiện trở nên khó khăn, rủi ro.
Pháp luật tạo ra áp lực, thách thức, thúc đẩy trách nhiệm chính trị trong hệ thống	<ul style="list-style-type: none">• Tạo ra trách nhiệm giải trình, nếu kết quả quản lý không đạt yêu cầu thì người lãnh đạo phải ra đi• Thúc đẩy các nhân tố mới phát triển• Phân bổ quyền lực TW-ĐP-Người dân hợp lý hơn
Pháp luật dần dần áp đặt hành vi thúc đẩy phát triển	<ul style="list-style-type: none">• Cá nhân, tổ chức phải tuân thủ các chuẩn mực, thể thức, quy trình nhất định, dần dần giúp chuyên hóa các chính sách tốt thành các kết quả phát triển lâu dài.

Pháp luật tạo ra quyền lực và tính chính danh

Source: WDR 2017 team with data from Comparative Constitutional Project 2015.

Vì sao Pháp luật có thể tạo ra áp lực thay đổi?

- **Luật pháp không phải chỉ là công cụ của kẻ mạnh:** Luật pháp có thể trở thành công cụ của các nhóm tiềm năng giám sát, kiểm soát quyền lực, buộc người có quyền chịu áp lực phải tạo ra kết quả tốt, nếu không sẽ phải ra đi.
- **Luật pháp là công cụ thương lượng:** Luật pháp có thể trở thành công cụ để thương lượng, giúp các nhóm có thể lực thỏa thuận về chính sách, thay đổi chúng trong quá trình thực thi.
- **Luật pháp là công cụ điều phối:** Chính quyền và các lực lượng ngoài chính quyền có thể sử dụng pháp luật như phương tiện tạo ra các hành động chung, tạo đồng thuận, thúc đẩy trách nhiệm giải trình (nhân danh quy định của pháp luật).

Pháp luật định hướng hành vi một cách lâu dài

Luật pháp thay đổi hành vi con người theo 3 cách:

- **Cưỡng chế:** Thúc đẩy hành vi con người qua các quy định bắt buộc, kèm theo chế tài rõ ràng, từ đó dẫn tới thay đổi.
- **Có chức năng điều phối:** Luật pháp trở thành một điểm tập trung, giúp điều phối các tác nhân, thúc đẩy thay đổi dần dần.
- **Tạo ra quyền lực và tính chính danh:** Tạo ra văn hóa tuân thủ.

Ưu tiên: Những mệnh lệnh đơn giản, rõ ràng, dễ thực thi: Đội mũ xe máy khi lưu thông

Ví dụ: Lãnh đạo TPHCM xếp lịch tiếp dân cố định vào các ngày 20 và 27 hàng tháng.

Cấu trúc quyền lực & Tác động của pháp luật

Tùy vào cấu trúc quyền lực, hoặc phân tán đa dạng có đôi trọng, hoặc tập trung độc quyền luật pháp có thể tạo ra những hệ quả rất trái ngược:

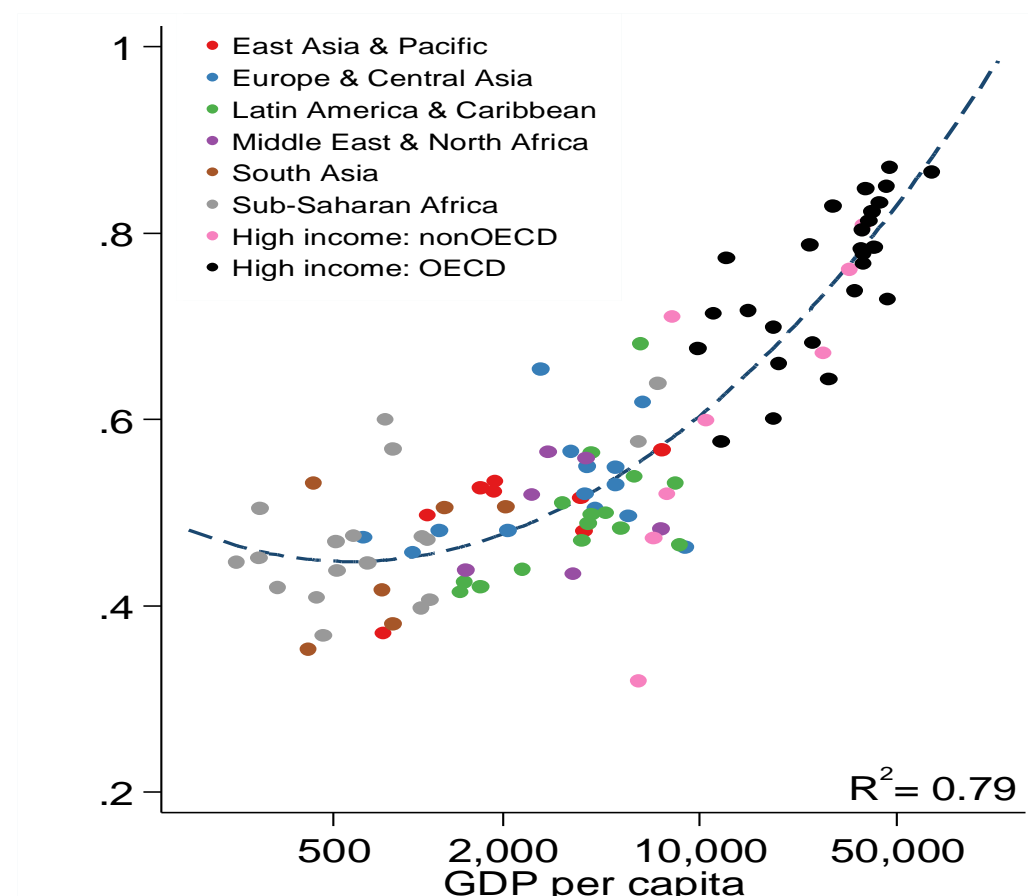
Thúc đẩy các nhân tố tạo thay đổi		Thắt chặt thêm quyền lực hiện hành
Tạo ra ổn định và trật tự		Tạo bất ổn, gây xung đột
Tạo ra sự chính danh		Triệt tiêu, hủy hoại chính danh
Tạo ra áp lực thay đổi một cách rõ ràng, ổn định		Làm biến dạng, méo mó các áp lực thay đổi

Để pháp luật thúc đẩy phát triển, cần lưu ý:

- Ưu tiên thúc đẩy các cơ chế điều phối giữa các tác nhân đa dạng trong quản trị nhà nước;
- Giảm chi phí tuân thủ, tăng thật nặng chi phí vi phạm
- Tạo không gian thương lượng, thúc đẩy cơ hội thách thức và trách nhiệm giải trình.

Kiên nhẫn hướng tới Chế độ thượng tôn pháp luật

- Chế độ thượng tôn pháp luật tạo ra những quy tắc ứng xử bất vị thân, không thiên vị, vô tư, khách quan, đáng tin cậy, mọi cá nhân, tổ chức trong xã hội, kể cả nhà nước, đảng phái chính trị... đều buộc phải tuân thủ.
- Hiện nhiên là một thể chế lý tưởng để phân bổ nguồn lực trong xã hội;
- Chỉ có điều, rất ít dân tộc đạt được chế độ pháp quyền.

Sources: WDR 2017 team with data from the World Justice Program 2015 and World Development Index 2015

Phiên thảo luận: Weingast 2010 viết gì?

- ❖ **Weingast 2010**, *Why Developing Countries Prove So Resistant to the Rule of Law*, bản dịch của Kim Chi.
 - Câu hỏi nghiên cứu của bài viết này là gì?
 - Khung lý thuyết (khung phân tích) của bài viết là gì?
 - Tác giả đưa ra những lập luận, nhận định gì?
 - Luận lập nào thuyết phục, lập luận nào anh chị cho rằng chưa chắc chắn?
 - Hãy minh họa bằng thực tiễn (các ví dụ) ở Việt Nam mà anh chị quan tâm.